

լում, կանգ չառնելով ոչ մի գժուարութեան եւ ոչ մի ծախսի առաջ։ Հեռան այնպիսի մասերում, ուր հողաշերտի կատարեալ բացակայութեան պատճառաւ ծառատունկ հաստատել անհնարին էր լինում, նոյն իսկ այդ տեսակ տեղերը կենդանացնում էին, չիմերով (մարգագետնից կը տրուած շերտեր) ծածկելով։ Երբեմն մերկ Փրանսիական ալպերը այժմ զգալի տարածութեամբ ծածկուած են մատաղատունկ անտառներով եւ նրանցում արդէն վազուց լուել են հեղեղները։ Դործը դեռ շարունակում է։ Այդ հսկայական ձեռնարկութիւնը իւր բոլոր բարդութիւններով եւ առաջ եկած արդիւնքը նկարազրուած է յայտնի մասնագէտ Դեմնցիէի գեղեցիկ շարադրութեան մէջ, որը նախապէս տալիս է բնութեան աւերման պրոցեսի գիտական նկարագիրը (որը առաջ է գալիս անտառների ոչնչացման հետեւանօք) նրա (աւերման) ձեւերը, աստիճանները եւ զարգացումը։ Դժբախտաբար մենք առ այժմ կարող ենք օգտուել Դեմնցիէի շարադրութեան առաջին մասից, իբրեւ ահազանդ յուշարարից, որովհետեւ անտառաբուծութիւն Անդրկովկասում լուրջ ծաւալով դեռ երկար ժամանակ մօտաւորապէս երազային ձգտում պիտի համարել, մի սոսկալի ճշմարտութիւն, որը գնալով աւելի է պարզում մեզ համար։

(Շահագործութեան)

Յ. ՍԱՂԱԹԵԼԵԱՆ

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԳՈՅՈՒԿԵՆ ՀԱՅԵՐԻՆԻ ՅԱՏԿՈՒԹԻՒՆ-
ՆԵՐԻՆ

Բ.

Կրկնանուն ածականներ։

Կախորդ յօդու ածին մէջ ուսումնասիրուած ածականները առանց բացառութեան արմատ գյականներ ունէին իրենց առընթեր, զրութ առանց վերջադիր մասնիկներով ածանցել փորձելու անփոփոխ ու անայլայլ կը կցէին պարզաբար իրենց վերջը։ Այսպէս — անտեսուած քանի մը նոր օրինակներ ալ յաճախելու համար — “պատուած ունին”, Զգոն, էջ 266, 276 եւ 307 = ոչ լ, ոչ, populus qui non est populus, “առաջնակարծ բործ + (մեղուի),, Բարս., Վեց., էջ 165 = τῆς μελίσσης τὸ ἵδιότροπον, “պատուած ունին”, Աւրէնք, Գ, 5 = πλήν τῶν πόλεων, “բարեբար բործ”, Կիւր., Կոչ. Ընծ., էջ 4 = τὴν ἀγαθὴν προαιρεσιν, “Էւրբաւուր էւրուն”, Եւագր., էջ 110 = τραχύτεια, որուն իրբեւ տարբերակ ունի մատենագրանիսթ. 235 Զեռ. “Խոշր կորտ, , թղ. 26 ա, “Անձեւածուր շարտ, , Բ. Մակար. ԺԱ, 2 = τὴν լուսոն պասառ, “Տարւագիր էւրուն”, Կիւր., Կոչ. Ընծ., էջ 70 իսτεριχῶν βιթլիան, “Նանցիր էւրուն”, Եւսեբ., Եկ. Պատմ., էջ 464, որուն ասորին կը պակսի այստեղ, “Հրաման ման,, Զգոն, էջ 299, ասորին միայն “ման,, (Graf-fini, Pat. syr. I, էջ 833), “Հանդակագործ բործ, , Եւգր., ԼԲ, 4 = ἔργῳ δικτυωτῷ եւ այլն”

Այս ձեւը սակայն անհրաժեշտ ու միակ օրէնք չէ գասական մատենագրիներու քով։ Կան դէպքեր, ուր արմատ գոյականները առն, -իւն, -էն, -ուն, -ունիւն, -ունին, -ունուն եւ այլն վերջադիր մասնիկներով կ'ածանցուին անարդել, օրինակ՝ “պարծուն, , “տեսէլ, , “կարծիւն, , “յաւդուն, , “գիտունիւն, , “ծագուն, , “ծնունդ, , եւ այլն, մինչդեռ ածականները հաստատուն կը պահեն իրենց ծայրը ածանցման ենթարկուած գյականներուն արմատները՝ պարծուն, -ուն, -իւն, -ունուն, -էն, -ունիւն, -ունին, ածականները կը ներկայանան միշտ արմատ

(“աշխ, աւը, աշխարհ եւ այլն») եւ ածականներն են
որ այս անդամը վերջադիր մասնիկներով կ'ա-
ծանցուին, այսպէս «ամսաւրեւոյ», «բիւրազգի»,
«տարաշխարհի», եւ այլն: Չեմ յիշեր յատկա-
պէս այս շատ հազուագիւտ պարագ աները, ուր
թէ գյականը եւ թէ ածականը միաժամանակ
կ'ենթարկուին ածանցումներու կամ բարդու-
թիւններու, ինչպէս օրինակի համար «առանա-
ռոյ առանամանիկ», (Բարսեղ, Վեցօր., Էջ 90,
92. Եփրեմ, Մեկն. Գործ., Էջ 39) եւ «առա-
նելութեակի աւելիւ», (Ագաթ., Էջ 79): Նոյն-
պէս մասնաւր յիշատակութեան արժանի չեմ
համարիր զարտուղի ու ցանցառ սա երեւոյթ-
ները՝ «բառայիշե-բայիւ», Եւսեր., Քրոն. Ա.
Էջ 212, «խամարիր ժամ», Գ. Մակար. Դ. 14,
Բարս., Վեցօր., Էջ 372, «խառիխայիշե-ճի-
ր-իշե-խարելին», Ագաթ., Էջ 384, «չա-
մարիկ նո-», Եւսեր.. Քրոն. Ա. Էջ 53, «չ-
առարդիղ նո-», անդ, Էջ 365, «կախացոյ-ի
ժանիչ», Զգօն. Էջ 308, զըր ՀԲ Կը կարդայ
«կախացոյն-ի», եւ կը հետեւցընէ սխալմամբ
«կախացոյն-ի», բառ մը:

Հետագայ յառաջքերութիւններու մէջ
ուսումնասիրուած ձեւերը կը բաժնեմ երկու
զատ մասերու, առաջինին մէջ կը դնեմ
կրկնանուն արմատակիր ածականները ածա-
ցուած գոյականներով, իսկ երկրորդին մէջ
այն արմատ գոյականները կը զետեղեմ, որոնց
առընթերակայ կրկնանուն ածականները ածա-
ցուած են կամ բարդուած: Այս ձեւերու ու
երեւյթներու տակ կաղ համաձայնութեամբ
բնականաբար քով քովի եկած ածականներու
ու գոյականներու կիրարկումն ալ հայ դասական
լեզուին բնորոշ յատկութիւններէն մին է, որով
մը նրբաճաշահ ու փափկակիրթ դասական-
ները սիրած են համեմել իրենց ինքնադիր կամ
թարգմանածոյ արտադրութիւնները՝ օգտագոր-
ծելով ամէն բարեպատեհ առիթ:

1

ԱՄԵՆԱԳԻՏ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ. — «Պարզեւէ գիտութիւն ամենայն անդիտաց եւ ինքն բաւանդակ ունի մինքեան շահեւագիւղ էլուուն նկան, և զնիկ, էջ 8. «Միթէ յորդամ դուք քեզէն չկամցի՞» յիշեցուցանել, Աստուած աշ գիտիցէ, միթէ չունիցի՞ շահեւագիւղ գիտութիւն նկան, որով զամենայն գործուիրեւէ ի զրի գրեալ ունին, Ոսկեբ, Սեպ.

Եսու, էջ 370, որուն համապատասխան յոյն
բնագիրը չունինք դժբախտաբար:

ԱՄԵՆԱՁԱՒՐ ԶԱԿԻՐՈՒԹԻՒՆ. — “Եթէ ամենայն ուրեք Աստուծոյ զպատշամսն եւեթէ էր ցուցեալ ըստ իւրում ամենալար զարդարունու, Ասկէք, Մեկն. Մթթ. Ա, Էջ 114, յոյն բնագիրն ունի միայն չառաւ շղնակուն ծնունդուն ամառաւ:

ԱՄԵՆԱՏԵՍԱ ՏԵՍՉՈՒԹԻՒՆ. — “Զի եւ մեք
որ ամենատեսա թեւշ-նէւ-մբ հաստատեցաք,
պառզա հաճութեան տացուք Աստուծոյ
ինքնակամ յաւժարութեամբ,, Բարս,,
Ալեք., Էջ 105, Ար. 249 եւ 612 ձեռա-
գիրներուն տուած “ամենատեսա թեւշ-նէւ-մբ”
տարբերակը չեմ կարծեմ որ լաւադդյն ըն-
թերցուածն ըլլայ. յոյնը ունի այսանեղ բո-
լորավին տարբեր հատուած մը, ուր հետքն
անգամ չկայ “ամենատեսա թեւշ-նէւ-մբ” բացա-
տրութեան, տես Migne, Pat. gr. XXIX,
Էջ 116—117. գարձեալ “այս ամենայն պար-
գեւք առ տկար թռչունն յամենատեսա Աս-
տուծոյ թեւշ-նէւ-մբ”,, անդ, Էջ 169, յոյն
ընագիրը պարզաբար օ մεշալ օ ծառած թէնէ
թէնէ շաբ մահրոտաւա չափ պաքէշչէտո (ibid.,
Էջ 177):

ԱՄԵՆԱՏԵՍ ՏՆՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. — “Զմարթնացեւ
լոյն Աստուծոյ ոչ միայն լոել չէ պարտ, այլ
եւ ընդ ամենայն ազգու եւ ընդ աշխարհու
հանել զամենաբեւ ունաւուն լին-ն մեծազարդ
զարութեանն, Ոսկեթ, Մեկն. Մտթ. Ա,
Էջ 33, նախաբնագիրը պարզ ու անպաճոյն
“զուռեան լին-ն եւ զառ-ըստ լին-նն, հմատէ
τὴν κηδεμονίαν καὶ τὴν δύναμιν:

ԱՄՈՔԱԽԱՌԻՆ ԽԱՌԻՆՈՒԱԾ. — “Եւ ընդ քան-
գակագործ տերեւոցն անաւսութիւնն մտցէ
մեղմավ արեւն եւ եփեսցէ (զրդկոյզն) . . . եւ
ամուտիւառն իտու ուածովն առցեն զկատա-
րումն սննդեան ըստ պատշաճի պիտոյից
իւրեանցց, Բարս., Վեց., էջ 100, այն
քան ճոխ է այստեղ հայ թարգմանչին մտա-
ծնունդը, որ անկարելի է համեմատութեան
մտնել յօնին հետ, որ կը զրե անսեթեւ եթ՝
չև բարեւ առաջ առաջ առաջ առաջ առաջ

ԱՆԳԻՏ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ. — “Որ զանհամ պատմութիւն» (տպ. շառնակ դաստիարակութեան) ստեղծանեն յանհանձար մտացն իւրեանց եւ կամին իւրեանց անէւր գլուխութեամբն հասու լինել անհասիցն», Բարս., Վեց., էջ 28, այսպիսի պաճուճանքով հայացուցած է թարգմանիչը յօյն նախաբնագրին սա պարզ տողեր՝ πανσάσθωσαν օն μυθικῶν πλασμάτων, ἐν τῇ δοσθενείᾳ τῶν οἰκείων λογισμῶν τὴν ἀκατάληπτον διαγοίας καὶ ἀφατον παντελῶς ἀνθρωπίνῃ φωνῇ δύναμιν ἐκμετροῦντες, Migne, XXIX, էջ 33.

ԱՆՁԱՒԻ ԶԱՒՐՈՒԹԻՒՆ. — “Զի անզաւը շահ-
բարեմբ աւազոյ սահճեաց նահանջեաց
Աստուած զաստկութիւն բռնութեան ծու-
վու”, Բարս., Վեց., Էջ 72, որուն համա-
պատասխան հատուածը սապէս է յօյնին մէջ
τի ձած էնէստածաւ պանտառ տղ փօքարա,
Migne, Pat. gr. XXIX, Էջ 84.

ԱՐԻՆԱԿԱԳԻՒՐ ԳՐԻ 2. — “Քանդի միոյ յաւբել
Ն-Հ-Հ-Ե-Լ էր անտի առաջնոց, որ եղեն ի
մեջ եկեղեցւոյ, ոչ գիտացաք եթէ եղեւ
նմա փոյթ պնդութեան վասն գրչութեան
այսը ճառից”, Եւ ու բ., Եկ. Պատմ., Էջ 5,
այսպէս թարգմանուած է ասորի Վահաճակ
բառը (Wright—Mc Lean, The eccl.
hist. of Euseb., Էջ 6), որ է յօյն բնա-
գուն սոցցրագεնս գարձեալ միակ բառին
թարգմանութիւնը (տես Laemmer, Eu-
seb. Pamph. hist. eccl., Էջ 8). տես նաև
“ոչ է տգել լսել զնոյն բան լուրինակաէիր
էր զն զոր գրեացն, անդ, Էջ 45 եւ “ասաց
վասն նորա սոյն իսկ այս աւրինակաէիր էր էւն”,
անդ, Էջ 46, որոնց գէմ միեւնոյն պարզ
ասորի բառը կը գտնուի, տես, Էջ 39 եւ 40:

ԲԱԶՄԱՄԻՒՄԻՆ ԾԱՌԻՆԳ. — «Անասունք որ միշտ
յորս եւ ի կերպակուրս կոտորին, բաղմածին
ձևաւորութիւնին բնութեամբ», Բարուն,
Վեց., էջ 191—192, յոյնը կտրուկ ու
կարծ ու սեալատուերս տան չափան ուժու-
յունականութեամբ.

ԲԱԶՄԱՑԱՐ ՅԱՆԴՈՒՆԾ. — “Զի չէ մարթ
թէ մի գնացքն (այսպէս տպ., իսկ մատենա-
դարանիս թ. 249 եւ 612 ձեռագիրներու
ընթերցուածը ունի ժնացն) լինիցին բազմ-
յա-դ յա-դու-սեցն նոցաղ, բարս., վեց.
Էջ 20, յօնէն չափազանց հեռացած է այս-
տեղ դարձեալ հայ թարգմանիչը, Migne,
Էջ 24-25:

ԲԱԱԾԻՆ ԾՆՈՒՆԴ. — “Քաղում անդամ որ
յետոյ եւ յետուստ ծնանիցի ի նոսա, լինի
բնածին ծնաբեմբն ի նոսա իշխան եւ առաջ-
նորդ”, Բարս., Վեց., էջ 164, յոյնը հա-
մառօտ է հոս, կարելի է սակայն հաստա-
տապէս ըսել թէ ինդրական ասութիւնը
կը համապատասխանէ յոյն պարզ չէ ք.
օքատին (հմատէ Migne, անդ, էջ 173).
որ հայ բնագրին միեւնդյն էջին վրայ կը
թարգմանուի “անդամին յիւրեանց բնու”
թենէն (տող 16) եւ “յընդաբարյս բնու”
թենէն (տող 2 վարէն):

ԵՐԵՎԱԿԱԳԻՐ ԳՐԻԶ. — “Զե գրեւս երակադիքը ու մե-
տածից շաղէին ընդ նմա (Որոգինի) աւելի քայ
զեւթն, զե ասէր նորա եւ գրէինո, իւս սել”

Եկ. Պատմ., էջ 468, որուն Համեպատասխան ասորի բնագիրը կորսուած է տարաբախտաբար, կը Համեմատեմ Հատուածս յոյն բնագրին հետ, որ ունի պարզ ռաշուցքոս (=արագագիր) բառը (Læmmer, Euseb. Pamph. hist. eccl., էջ 468):

ԵՐԱԳ-ԱԾԱԳ՝ ԾԱԳ-ՈՒՄՆ աՅս ՑԱՆԿԱԲՐՄԱ-
ԾԱԳ ԾԱԳ-ՈՒՄՆ :

ԶՐԱԿԱՎԱՐԻ ՎԱՐԹԵԱՆՔ. — “Եւ ՀՅՈՒՄՈՒՆԻ ԴՐԱ
Հ-Հ- առաքին զարաբար, զի մի եղիցին
ձաղ անցորդաց ճանապարհին, ԶԳ օն,
Էջ 341, որուն դէմ ասորին կը ներկայացընէ
լուսած (Graffin, Pat. syr. I, էջ 613),
որ է “որ զգենուն զրահսին:

ՂՄՐՃԱՄԱՐՏ ՄԱՐՏԻԿ. — “Ի՞կ նոքա աւանիկ
եւ ոչ ըմբշարդ մորդիցն կամին նմանել”՝
Ոսկեթ., Մեկն. Մաթ. Ա, էջ 323, տար-
բեր յոյն նախարարնագրեն, որ կը գրէ տօն էն
տօն ծծութափակուն աշակերտուունուն առ օն
ունի Աւել մորդին բռնամորդին, ժիրն եւ պի-
տանի առաքինասցի ի հանդիսի անդ, զի
մի եղիցի վարթարեալ ի խաղն ստատինո՞ն
էջ 339, ասորի բնագրին տուած Խառ թձև
(= egregius athleta) պարզ ասութեան
դէմ (Graffin, Pat. syr. I, էջ 609).”

Ըսդունաթնակարծ կմրծիք. — “Արդ զամ-
նայն կերպարանսն եւ զընդունայն-իշխան ի ու-
ժիւ պատմութեանց հեռացուցուք ի մէջն
թարս., Վեց., էջ 33, այսպէս ուղղագրած
է հրատարակիչը օրինակին տուած՝ “Զընդ-
նայն իշխան” ընթերցուածը, այս վրիպակ
ձեւն ունին նաեւ մատենադարանիս թ. 249
եւ 612 ձեռագիրները, որոնք սակայն մեծ
արդեւք մը չեն հրատարակին բանաւոր
սրբագրութիւնը մերժելու. յսին ունի
πᾶσան օնν τρոπικὴν չաւ ծի նուոνօւաւ էնի-
ցիւսն ան τῷ παρόντι չακաσιցάσանτες
(Migne, Pat. gr. XXIX, էջ 40):

ԳՐԻ 2. — “[Ի] յայնցանէ որ
ցանեալ են ի յիշատակս ժամանակիւր էր էր շն
առաջնոց, իբրև ի խաւաման մարդաց քա-
ղեցուք զծաղիկս բարբառոց նոյցն, եւ
սեբ., Եկ. Պատմ., Էջ 5, որ է թարգմանու-
թիւն ասորի պարզ Լահաճ, նոյնպէս յունա-
րէն միակ սուցչագութէն բառերուն, զորոնք
միեւնոյն էջի վրայ թարգմանուած գտանք
նաեւ առինսէտիւր էր էւ, տես իր կարգին:

ԿԱՄԱԿԱՐ ԿԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆ. — «Եւ զարին միտ
ընդ իւր ունել՝ առանց իրիք պատճառ անաց
եւ միջնորդութեան եւ զարարչութիւնն ոչ

ի հայթայթանաց, այլ ի վարչութեան վարութեան, Եղ 143—144.

ԿԱՐԵԶՄԵՌՆ ՀՄԵՐԱՅԻՆ. — “Մեծապահէն
նշանաւք ապրեցուցանէր է կ-բէյթու յե-
րա” (յ) զ-ոյն զարդարնո, Ոսկելո, Մեկն.
Մոթ. Ա, էջ 202, յոյն բնագիրը շատ
պարզ էն տօսամբ չ' ալ յ = in tanta tem-
pestate. “Յայնժամ նոյն թռչուն երեւէր
եւ զփարատելց կ-բէյթու (այսպէս ի լուս.
իսկ տպ.՝ կոբայնեն) ձմերայնոյն բերեր
զաւետիս, անդ, էջ 175, յցնը գարձեալ
պարզաբար շնորհու լիսու տօն չ է մանօս.
“Եւ արջանք յորժամ բազում ժամանակս
գոմազիւտ լինիցին ի ձմերանի ի խստու-
թենէ կ-բէյթու յերան(-)ոյն, Բարս.
Վեցօր., էջ 186, յցնը անպատճյամ էն առա
շ է մը ը ւ ց ղ.

ԿՈՒՄԱՆԴԻՆ ԾԱՌԱԽԵԴԻ. — “Ես կանայք աւրհենեց-
ցան վասն իռասածին ձննութեան, որ ի նոցանէն, Ագաթ., Էջ 354, այս է անտարակդյուս ու-
ղեղ ձեւը, Հրատարակիչները սակայն ըն-
տրած են “վասն իռասածին ձննութեան” ա-
նախորշ ընթերցուածը, և ունի իռասածին, իսկ
ԵԱԲ՝ իռասածին։ Այս վերջին տարբերակը կը
հաստատեն Ագաթանգեղոսի այլուր աւան-
դած մարմաննեն եւ մեղացածին ձննութ ա-
սութիւնները, զորոնք տես իրենց կարգին։

ՄԱՐՄՆԱԾԻՆ ԾԱՌԱԽԴԻ - «Եւ վկայութեամբ
զգալուստ Որդւոյն կարեմք ճշմարտել մար-
դարէականաւոքն յառաջասացելովք վասն
հարժանածին ծննդեան աստուածորդւոյն»,
Ա գ ա թ . , էջ 186—187, նոյնպէս «մին
չշարժանածին ծննդեան պատմէ եւ միւսն զառ-
տուածութիւնն ցուցանէ», անդ, էջ 194:

ՄԵՇԱԲԵՐՉ ԲԱՐՁՐՈՒԹԻՒՆ. — “Զի մի գուցէ
բարձրութիւնն յարմատոցն խլեսց զտակոն
յողողունս”, Բարս., Աեց., Էջ 96,
յշնը տարբեր, տես Migne, Pat. gr.
XXIX, Էջ 109, գարձեալ “յորժամ
ժշմբերը բարձր-նեամբ շինուածն ի վեր
համբառայցէն, անդ, Էջ 167, որ անհու-
նապէս կը շեղի յօն բնագրէն, հմտէ ibid.
Էջ 173 - 175. ինչպէս վերը տեսանք, մի-
եւնոյն իմաստով գործածած է թարգմանիչը
նաեւ “Բարձրաբերը բարձր-նեամբ առու-
թիւն:

ՄԵԾԱԶԱՒԻՐ ԶԱԿԻՐՈՒԹԻՒՆ. — “Զաւրացուցանէ զանզաւրս մեծաղը՝ ըստը բարեկայի և եղիկ, էջ 8. “Զմարմացելոյն Աստուծոյ ոչ միայն լռել չէ պարտ, այլ եւ ընդ ամե-

նպյու աղդս եւ ընդ աշխարհս հանել զամենատես տնտեսութիւնն Ածաղաւու զարդարութեանն, Ոսկեբ., Մեկն. Մաթ. Ա, էջ 33, որուն գեմ, ինչպէս “ամենատես ունտեսութեան” ասութեան ներքեւ վերը տեսանք, յոյնը ունի պարզաբար թիւ ծն ամւն. “Զի եւ թշնամիքն լինիցին վկայք Աստուծոյ Ածաղաւու զարդարութեանն, անդ, էջ 86, յոյնը գարձեալ միայն մարտυրի ծառ թէօն ծն օսու ծն ամւն. “Ոչ ասէ թէ լուծցեն զւարիսն, որ Ածաղաւու զարդարութեանն միայն է, այլ միայն պատմացեն ասէն. Ոսկեբ., Մեկն. Ես., էջ 174. “զարդարութեան Ածաղաւու է, որ ունի զնա հաստատեալն, Բարս., Վեց., էջ 17 = թիւ ծունչեւ աւշի ծն ամւն:

(Migne, Pat. gr. XXIX, էջ 24). Հոն գարձեալ “Աստուծ իւրով Ածաղաւու զարդարութեան եւ հիւղէ . . . անմարմին բնութեամբ, էջ 28 = ծրաստւչաւ թէօն ծն օսու ծն ամւն (ibid. էջ 33), նոյն էջի վրայ սղոր Աստուծ հաստատեաց կացոյց իւրով Ածաղաւու զարդարութեան որուն համարժէք հաստուած չկայ յոյն բնագրին մէջ. “Միայն Ածաղաւու զարդարութեան Աստուծոյ տացուք զերն, անդ, էջ 52, յոյնէն գարձեալ մեծ զարտութիւն կը նշմարուի հոս (ibid. էջ 64, տես նաեւ էջ 76, 92 եւ այլն.)

ՄԵԴԱՊԱՐԾ ՊԱՐԾԱՆՔ. — “Եւ ինքն չու արարեալ աստի Ածաղաւու զարդարութեան խաչին քրիստոսին, Ագաթ., էջ 425, չեմ զիտեր ինչու բազմաթիւ օրինակներու միաձայն ներկայացնեցած ուղղագոյն այս բնթերցուածը արհամարհուած մնացած է ծանօթութիւններու կարգին ու բնագրին մէջ առնուած է ա օրինակին տուած “Ածաղաւու պարծանուած”, տարբերակը:

ՄԵՂԱՑԱՆԾԻՆ ԾՆՈՒՆԴԻ. — “Զի նորոգեացէ զարդարուն եւ զերծուացէ ի Աղաւածին ծննդուց”, Ագաթ., էջ 182:

ՄԻԱԽԱՌԻՆ ԽԱՌԱՌՈՒԱԾ. — “Մարմին կարաւտ է գարմանոյ աւդոյ, որ մտանէ միախառն խառնուածով եւ լինի իրրեւ կերակուր ի կենդանութիւնն, Բարս., Վեց., էջ 140, այս յառաջերբութեան համապատասխան հաստուած չկայ յոյն բնագրին մէջ, որ այստեղ գարձեալ շատ համառօս կը շօշափէ ինդիրը, Migne, Pat. gr. XXIX, էջ 149. իր կարգին յառաջ բերուած “ամուսիուած խառնուածն ասութեան հոմանիշ է հոս և միախառն խառնուածով”:

ԵԱՃԱԽԱՊԱՇՏ ՊԱՇՏԱՒՆ. — “Անուանեալ ըստ յաճախապահուածու տեղեացն յԱշտիշատ”, Ագաթանց գեղոս տեղիքով յառաջ կը բերէ ՀԲ հասուածու եւ կը ծանօթագրէն կամ գրելի էր ըստ վերնոյն յաճախալատի իսկ Տէր Խորայ էլեն յառաջ բերուած յաճախալատու տեղեացն տակ ալ կը գրէ “կամ գրելի է ըստ յաջորդ բառիդ յաճախալատ (Բ, էջ 317—318). Վենետ. ապ. ունի “ըստ յաճախալատու տեղեացնն, էջ 603. իսկ Տէր - Մկրտչեան - Կանայ եւ անց հրատարակութիւնը թագ օրինակներուն հետեւելով կը կարգան “ըստ յաճախալատ պաշտամանն, էջ 422, մինչ ԱԲ ունին ՀԲ ի յառաջ բերած ձեւը”:

ՅԱՆԿԱՐԾԱՆԾԱԳ ԾԱԳՈՒՄԻՆ. — “Քանզի բնութիւն լուսոյ նուրբ եւ երագ բնութիւն է յանկարծածուի եւ վաղահաս շաբանուն եւ չեր ինչ այլ երագութիւն եւ ոչ ական թալթափել թէ զուգեսցի ընդ երաշտածուի մեծաբանչ բնութեանն, Բարս., Վեց., էջ 36, այս տեղ ալ շատ համառօտաբան է յոյն նախաբնագիրը՝ ածտե մդեմ մանակ պարագած չխռուխչի պրօսձէօժաւ թիւ փաշ ծի՛ անտօն պօրεսօմενօν, adeo ut lux per ipsum transiens nulla temporis mora indigeat (Migne, էջ 45):

ՅԱՇՏԱԾԻՆ ԾՆՈՒՆԴԻ. — “Ընդէր ոչ յաղթեաց յալութիւնն ձննադին եւ եղեւ արդել յերկուական ծննդեանն, Եղնիկ, էջ 133—134:

ՅԱՌԱՋԱՊԱՀ ՊԱՀԵՍՏ. — “Այս գիշեր յառաջան պահեաստ տեառն, Եփրեմ, Ա, էջ 152, այսպէս կրկնանուն ածականով կը ներկայանայ Ս. Գրոց աս տեղիքը “այն գիշեր յառաջան պահեաստ տեառն, Ելք, ԺԲ, 42:

ՆՈՐԱԾԻՆ ԾՆՈՒՆԴԻ. — “Եւ գային (Մոգք) խելամուտ լինել նործին ձննադան, Ոսկեբ., Մեկն. Մաթ. Ա, էջ 80, ուր յոյն բնագրին ունի պարզաբար թօն թէջնէնու (natum):

ԶՐԱԾԻՆ ԾՆՈՒՆԴԻ. — “Քանզի զրածին ձննադին ոչ երբեք գանի սնունդ մարդկան եւ հնազանդին մոտանել ընդ ձեռամբ մարդոյն, Բարս., Վեց., էջ 140 = ծաւ թօնու օնձէ թէմասօնէ ծառ թւ թագածէ ածաւ եւ այլն (Migne, էջ 149):

ՍԵՄԱԳԻՒ ԳՐԻ 2 առև ԵՐԱԳԱԳԻՒ ԳՐԻ 2:

ՍՏԱՑԱԴԻ ՅԱԼԻՊՈՒԱԾ. — “Աւն անդր թող յուք շարայտին իւրեանց յառաջանուածն նման իւրեանց ստայաւգացն եւ յաւգաց”:

Կար բանն եկեղեցւոյ Աստուծոյ ուղղեցուք
զմառուց, Բարսու, ԱԵց., Էջ 48—49, յանը
ունի ուրիշ դարձուած՝ tau τῶν ἔξω θεον
τοῖς ἔξω καταλιπόντες, externa externis
relinquentes (Migne, Էջ 57—58):

2.

ԱԿԱՄԱՅԻ ԿԱՄՔ. — “Է Հարութիւն զոր տեսի
ի ներքոյ արեգական, որ իբրև յահանայ կամ
ԵԼ յերեսաց իշխանինդ, Ժողով, Ժ, 5 = աչ
առօս Շռով էջղակիւն ձու պրօսառու էջու-
սումանուոց. “ահանայ կամա- + ի հարկէ զկեանս
յաշխարհին յոր հասին՝ հաստատեալոց,
Եւսեբ., Քրոն. Ա, էջ 378, որուն գեմ
Գիոն. Հաղիկառ. կը ներկայացընէ
ձիօսլիշտա ձնաքչչ:

ԱՄՍԱՐԵԱՑ ԱԽՐ : — “Ոչ զմի աւր ուտիցեք եւ
ոչ զերկուս . . . այլ շահագեղեց առաջ ու-
տիցեք, մինչեւ ելանից ընդ ոնդունս ձերո,
Թիւք, ԺԱ. 19—20 = Հայ սղնծ
իմբառն քայեսթէ. Գ. Թագ., ԺԵ, 13
գրուած է “եւ թագաւորեաց Սեղում ա-
հեղեց մէ առաջ ի Սամարիա յոյն միեւ-
նոյն միջնաց իմբառնը:

ԱՆՀԱՅՐԻՆ ՀԱՅՐԻՔ: — Ոսկեբ. Յավշաննու մեկ-
նութեան կ. Պ. տպագրութեան մէջ՝ աւան-
դուած «որչափ առաւել յիմարեսցիս զար-
մանայցես եւ յանձնող հնարք մտանիցես», հա-
տուածը (էջ 29 = 84) ՀԲ կ'ընթեռնու-
չեմ գիտեր ուր գտնելով, «յանձնողն հնարք
մտանիցես», որուն կը հետեւին քախջա-
խեան (Բառդ. Հայ.-իտալ., էջ 120) եւ
Զագծեան (Նոր Բարբառառարան), Ամէն պա-
րագայի տակ գեռ քննելու է խնդիրը մեկ
կամ միւս կողմ հակելու համար:

ԽԵՆՈՐՀԱԿՈՐ ՇՆՈՐՀՔ: — «Ի բաց մերժեցէք
հանեք ի մտաց ձերոց, աղաչեմ, շանը ուր-
հասոք շնորհնան, զանպատեհ պաշտառնուկան»
Ոսկեբ., Մեկն. Պաւլ. Ա, Էջ 851, այս
տեղ թարգմանիչը հաւատարիմ հետեւող
եղած է յառաջադիր յոյն բնագրին ներ-
կայացուած աշարւն շարւն բացատրու-
թեան, ինչպէս պյլուր պիարդ փախչե-
ցին յանձնան բանուանին թարգմանուած
է հաւատարմօրէն (Ոսկեբ., Մեկն. Մտթ.
Ա, Էջ 745—746) յոյն բնագրին ուս
ձն ուն ձնանաւոն ծանաւոն ուսափն-
շուաւ:

ԲԻՒՐԱԶԳԻ ԱԶԳԻ : — “Տեսցուք մըշակի աղբա
 (տպ՝ ազգ) իցեն ծառոց զատեալք եւ
 մեկնեալք բարիւրաքանչիւր ազգաց բազ-
 մադիմիլք բէ-ր-ո-նիւր, Բարսեղ, Աեցօր,
 և 96, յոյնը տան էտεրօշենան (Migne,
 Pat. gr. XXIX, և 109):

ԵՐԵՍՆԱԼԻՒԹԵԱԾ ԱՐՄ : — “Հաս լուսնական տարեաց, վէրեւնուրէայ ուսուցն թուոց ասեմ, քանզի զայժմու մի ամիս յայնժամ նոքա մի տարի կոչէին ո, Եւսեբ. Ա., էջ 200, նախաբնագրին տուած ձեւը անծանօթ կը մնայ մեղ տարաբախտաբար:

ՀԵՆԴԱՏԻՐԵԱՅ ԱԿՐ. — “Իբրեւ ուրի հինգամեռեայ
շաբաթուց լուսանալ կամէր”, Բ. Մ’կը. Ժ.
35, յցնին ունի նոփառօսից ձե պէմպոց
իմէրաւ, որ է հետեւաբար” լոկ օր հինգ-
երորդ (որ ինի հինգաշաբաթին հրէից),
ՀԲ. Բ. Էջ 99:

ՎԵՑԵՒՐԵԱՑ ԱՒՐ. — “Ե նորա գիրը եւ վասն
վեցաւրեայ աւուրցնո, Եւսեբ., Եկ. Պատմ.,
Էջ 370, ասորին պարզաբար Խօս ՀԱՅԱ
Wright-Mc Lean, The hist. of
Euseb., Էջ 285), հռ նոյնպէս “Կանդի-
տոսի Ալյուրեայ սարց”, Էջ 404 = ասորին
դարձեալ լոկ Խօս ՀԱՅԱ (ibid. Էջ 310),
Մերք Հայուն “վեցաւրեայ աւուրցնութ բա-
ռական կ'ուղէ թարգմանել hexamerorum
dierum s. hexameron dierum, Բար-
սեղի ծանօթ և՛ս թշն էնայիմբօնը կը կրէ
Հայերէն թարգմանութեան մէջ Յաղագս
(վասն) Ալյուրեայ սարց արարչութեան,
վերնագիրը, Էջ 1:

ՏԱՐԱԾԽԱՐՀԻԿ ԱՇԽԱՐՀ : — “Եւ զանձն եւս
խուռն ի մէջ ալեացն տայ վաճառականն եւ
է ուրաշչեածէն յաշեառն բարբարոսաց եր-
թայ . . . վասն մետաքսին նիւթոյն, Ոսկեբ.,
Մեկն. Մաթ. Ա, էջ 707, յօն բնագիրը
շատ անպաճոյն կը գրէ εἰς την τῶν βαρ-
βάρων γώραν:

Հ. Ա. ՎԻՐԴՅԱՆԻՆ